

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ЯРОВЕНКО СВІТЛАНА СЕРГІЇВНА

**РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В НАПРЯМКУ АРХІТЕКТУРНОЇ
ДОСТУПНОСТІ ДЛЯ МАЛОМОБІЛЬНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ**

спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

м. Миколаїв - 2019 рік

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Інституті державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили, Міністерство освіти і науки України.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: кандидат педагогічних наук, доцент
Сургова Світлана Юріївна
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили

РЕЦЕНЗЕНТ: доктор наук з державного управління, професор
Плеханов Дмитро Олександрович
Чорноморський національний
університет імені Петра Могили.

Захист відбудеться 27 грудня 2019 року о 10.00 на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі публічного управління та адміністрування Інституту державного управління Чорноморського національного університету імені Петра Могили, за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 1-а Воєнна, 2.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Гідне ставлення до людей незалежно від їх статі, віку, фізичних вад тощо визначає рівень цивілізованості суспільства. Тому сьогодні питання створення безбар'єрного довкілля та інклюзивного суспільства для усіх категорій громадян, зокрема маломобільних груп населення, є одним із першорядних пріоритетів державної політики майже в усіх країнах.

Забезпечення безперешкодного доступу, можливості вільного переміщення в усіх об'єктах фізичного оточення є суттєвим фактором подолання безнадійності й ізольованості співвітчизників з особливими потребами.

Адже, люди з особливим потребами або маломобільні групи населення – це не лише особи з фізичними вадами або соматичними захворюваннями та інвалідністю, це люди, яким складно самостійно пересуватися, орієнтуватися в просторі, які постійно стикаються з труднощами при одержанні будь-яких послуг, необхідної інформації тощо. Ця категорія населення включає осіб похилого віку, маленьких дітей, вагітних жінок, людей з нестандартними розмірами тіла тощо. Тобто цей термін охоплює третину населення.

Сьогодні, проблема, головним чином, полягає у відсутності архітектурної доступності, що порушує конституційні права МГН, перешкоджає їх вільному пересуванню, не дає змогу відчувати себе повноцінною людиною, що негативно позначається на якості їх життя та знижує їх соціальну активність.

Архітектурна доступність, підвищує шанси таких людей на самореалізацію, зокрема, працевлаштуватися, здобути освіту, користуватися будь-якими послугами, брати участь в різних соціально-культурних заходах, і просто вести діяльний спосіб життя, а не відчувати себе тягарем.

І хоча урядом прийнята низка законодавчих нормативів, що регламентують створення безбар'єрного довкілля та забезпечення доступності до об'єктів інфраструктури та фізичного оточення, інформації, як показує практика, більшість забудовників, проєктантів, інвесторів, власників закладів соціально-громадського призначення тощо формально відносяться до необхідності враховувати потреби маломобільних груп населення.

Концептуальному осмисленню гостроти соціальної проблеми відсутності архітектурної доступності для МГН сприяв аналіз чинного законодавства, соціального становища цих категорій населення, соціального захисту осіб з інвалідністю та їх стану інтеграції в суспільство в трудах таких авторитетних сучасних авторів, як Азін В.О., Байда Л.Ю., Грибальський Я.В., Кравченко М.В, Красюкова-Еннс О.В., Нестеренко В.В., Пірог Л.А.

Актуальність проблеми, недосконалість чинного законодавства, жахлива ситуація з архітектурною доступністю для маломобільних груп населення, нерозуміння більшості пересічних громадян важливості створення безбар'єрного середовища для цієї категорії громадян, відсутність дієвих механізмів впливу на підприємців, будівельних організацій, проєктантів, які формально відносяться до створення безперешкодного простору для осіб з обмеженими фізичними можливостями зумовили вибір теми дослідження «Реалізація державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних груп населення».

Мета дослідження і завдання дослідження. Метою даної роботи є аналіз сучасного стану архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Миколаївській області та розробка рекомендацій щодо її покращення.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- на основі аналізу юридичної літератури дослідити сутність поняття маломобільні групи населення;
- визначити проблеми архітектурної доступності для маломобільних груп населення;
- проаналізувати міжнародний досвід щодо створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення;
- з'ясувати проблеми реалізації державної політики в напрямку архітектурної доступності та розробити рекомендації щодо створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення.

Об'єктом дослідження є маломобільні групи населення як соціальне явище українського суспільства.

Предметом дослідження є особливості створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження складає сукупність: теоретичних методів – дослідження, аналіз і опрацювання наукової літератури та законодавчої бази на предмет визначення ефективності чинних нормативних актів та порівняння реального становища з регламентованим законодавством, синтез; статистичних – математичної статистики (аналіз та узагальнення даних з метою встановлення значущості результатів дослідження), порівняння та узагальнення даних; емпіричних – діагностичні методи (метод наукового спостереження). Також застосовано системний підхід, який дозволив розглянути сучасну проблематику забезпечення безбар'єрного довкілля для МГН.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні шляхів розвитку архітектурної доступності для маломобільних груп населення на регіональному рівні.

Теоретична значущість дослідження полягає в розробці та обґрунтуванні комплексу практичних рекомендацій щодо створення архітектурно-доступного середовища, ураховуючи засади універсального дизайну, для мало мобільних груп населення в Миколаївській області та інтеграції громадян з інвалідністю у суспільство.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що результати дослідження можуть бути використані в процесі втілення засад архітектурної доступності для маломобільних категорій громадян в Миколаївській області на курсах підвищення кваліфікації в напрямку соціального захисту осіб з інвалідністю та в якості методичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування.

Структура магістерської роботи обумовлена метою, завданням і логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 110 сторінок, основний текст 98 сторінок. У списку використаних джерел подано 70 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну, аргументовано теоретичне і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень, особистий внесок автора дослідження та представлено інформацію про публікації, структуру та обсяг магістерської роботи.

У першому розділі «*Теоретичний аналіз забезпечення архітектурної доступності для маломобільних груп населення*» проаналізовано наукову літературу та регуляторно-правові нормативи. Також здійснено теоретичний аналіз поняття «маломобільні групи населення» в нормативно-правовій базі, стану архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Україні та розглянуто досвід зарубіжних країн в напрямку створення доступного середовища для МГН.

Підрозділ 1.1. «*Характеристика категорії маломобільних груп населення відповідно до чинного законодавства*» присвячений аналізу поняття «маломобільні групи населення».

В Україні до нещодавно термін маломобільні групи населення був відсутній і вся увага державної політики приділялася лише задоволенню потреб осіб з інвалідністю, здебільшого, в напрямку виділення їм соціальної допомоги та медичного обслуговування.

Теоретико-методологічними основами роботи стала отримана, під час дослідження, нормативно-правова інформація. Вивчення юридичних джерел дозволило довести актуальність, складність та багатоаспектність досліджуваної проблеми.

Проаналізувавши нормативно-правову літературу щодо суті поняття маломобільні групи населення, архітектурна доступність та її особливості ми встановили, що маломобільні групи населення – це одна з найбільш вразливіших категорій громадян, що щоденно стикаються з труднощами при орієнтуванні в просторі, самостійному руху, отриманні послуг у зв'язку з відсутністю доступного середовища. Їх права постійно порушуються власниками та керівниками установ соціально-громадського призначення, будівель дозвілля, банківських організацій, поштових відділень тощо.

У підрозділі 1.2. «*Аналіз стану архітектурної доступності для маломобільних груп населення*» проаналізовано стан створення архітектурно-доступного середовища в Україні.

З'ясовано, що незважаючи на низку конкретних зусиль органів публічного управління, в нашому суспільстві стереотипи щодо ставлення до неповносправних ще зовсім мало змінилися. На жаль, принципи рівних прав та ідея надання рівних можливостей маломобільним особам ще не стали загальноновизнаними. Окрім того, так само несуттєво змінилося ставлення до проблем громадян з особливим потребами з боку фахівців на місцях, продавців магазинів, робітників відділів зв'язку, власників об'єктів розважальної сфери, керівників установ громадського призначення тощо, яким нерідко бракує терпимості, бажання щось змінити, елементарних знань, сучасних підходів до створення інклюзивного довкілля. Все це уповільнює, а іноді унеможлиблює, процес інтеграції в суспільство громадян з обмеженими фізичними можливостями.

Визначено, що у сучасному розумінні «архітектурна доступність» за смислом є дуже змістовним поняттям. Оскільки охоплює усі сфери життєдіяльності людини, а саме: освіту, охорону здоров'я, працевлаштування, дозвілля тощо. Багато з цих галузей

взаємозалежні. Наприклад, інклюзивність шкіл гарантує доступність освіти, що є передумовою інтеграції людини у суспільство.

Запропоновано вирішувати питання створення архітектурно-доступного середовища комплексно, враховуючи особливості громадян з фізичними вадами, сенсорними і когнітивними порушеннями, ще на етапі проектування. Не менш важливою є і зміна ментальності тих осіб, від яких залежить питання створення безперешкодного простору для МГН.

Зроблено висновок, що ключ до архітектурно доступності, перш за все, полягає в розумінні проблем цієї категорії громадян. З цією метою треба підвищувати професійну компетентність фахівців на місцях, формувати в управлінців та пересічних громадян толерантне ставлення до громадян з обмеженими фізичними можливостями, привертати увагу соціуму до проблем МГН за допомогою громадських акцій тощо.

У підрозділі 1.3. *«Досвід зарубіжних країн в напрямку створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення»* проаналізовано досвід зарубіжних країн в частині створення безбар'єрного середовища для усіх громадян.

Визначено, що на реабілітацію та ставлення до осіб з інвалідністю завжди оказують вплив специфічні умови формування кожної окремої держави. У багатьох країн Європи та США інклюзія є загальною практикою, спрямованою на вирішення соціальних проблем, які включають нерівні прибутки, нерівноправність у сфері освіти, охорони здоров'я, доступності житла, послуг тощо.

Соціальна підтримка маломобільних громадян у провідних зарубіжних країнах за останні роки характеризується відступом від ставлення до них лише як до співвітчизників з вадами здоров'я. Сьогодні спостерігається виділення значних фінансових, людських та інших ресурсів саме на створення архітектурної доступності, дійсно доступного середовища як ззовні так і всередині для забезпечення можливості вести особам з особливим потребами незалежного способу життя, мати доступ до навчання, охорони здоров'я та інших благ нарівні з іншими. Так, наприклад, у 2005 році парламент Франції прийняв закон, який урівняв права осіб з інвалідністю та здорових громадян. Зокрема, цим законом дітям з інвалідністю за їх вибором дозволено відвідувати звичайні школи, де сьогодні навчається половина таких дітей.

З'ясовано, що існуюча сьогодні в області та державі в цілому система захисту та забезпечення реалізації прав МГН потребує модернізації, нових підходів і механізмів втілення, суттєвих перетворень і доповнень, які слід впроваджувати, спираючись на Європейській досвід.

У другому розділі *«Розвиток державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних груп населення»* визначені аспекти розвитку державної політики в частині створення архітектурно-доступного простору для МГН.

У підрозділі 2.1. *«Аналіз нормативно-правової бази створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення»* проаналізовано чинні нормативні акти, що регламентують необхідність забезпечення безперешкодного доступу до об'єктів фізичного оточення. Конституція України є базисом, на якому формуються основні засади соціальної політики в державі. Основними законодавчими актами, що забезпечують право на повноцінну життєдіяльність для маломобільних груп населення та регламентують створення безбар'єрного середовища, є Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю та Закони України: «Про будівельні норми» від 05.11.2009 №1704-VI, «Про регулювання

містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI, «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 № 875-XII тощо. Загальною метою зазначених нормативних актів є реалізація державної політики зі створення безперешкодного середовища для маломобільних осіб, задоволення прав і потреб осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та поліпшення умов життєдіяльності відповідно до Конвенції.

Встановлено, що в законодавстві відсутні нормативні акти, які регламентують здійснення громадськими організаціями контролюючих функцій на всіх етапах створення вільного середовища на практиці. Тому ключовою причиною фактичної недоступності об'єктів та життєвого середовища можна вважати відсутність дієвих механізмів контролю за дотриманням норм перелічених актів. Також виявлено відсутність належної уваги питанням створення безпеки для осіб з інвалідністю при плануванні евакуаційних виходів та дієвих заходів з боку держави стосовно впливу на приватних підприємців, які в більшості своєї ігнорують законодавчу норму щодо необхідності забезпечення вільного доступу до усіх об'єктів інфраструктури, послуг, інформації.

Визначено, що незважаючи на прийнятий урядом протягом останніх років ряд нормативних актів, націлених на створення дійсно безбар'єрного довкілля та безперешкодного доступу до житлових будівель, громадських приміщень та інших інфраструктурних об'єктів, фізичне оточення, громадський транспорт, послуги, інформація продовжують досі залишатися у своїй більшості недоступними для МГН.

У підрозділі 2.2. «Особливості створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення» описані основні особливості створення інклюзивного середовища, встановлені критерії створення безбар'єрного архітектурного простору на основі аналізу вітчизняної практики проєктування і будівництва, експлуатації існуючих житлових будинків, об'єктів громадського призначення, та основні принципи доступності, а саме: універсальний дизайн, пристосування, доступність.

Розкрито особливість архітектурної доступності, яка полягає в комплексності і повинна включати більше елементів безбар'єрності, ніж доступ до приміщення за допомогою спеціальних чи допоміжних засобів. А універсальний дизайн чи інклюзивне проєктування є сьогодні сучасним підходом до створення архітектурної доступності всього життєвого середовища, який вочевидь розходиться з таким поширеним раніше поняттям як «проєктування для осіб з інвалідністю».

У підрозділі 2.3. «Проблеми реалізації державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних груп населення» розглянуті та проаналізовані проблеми, які виникають під час реалізації положень законодавства в напрямку створення безбар'єрного простору, а також приведені статистичні дані щодо кількості осіб з інвалідністю, похилого віку, студентів з інвалідністю тощо. Визначено три ключові проблеми створення архітектурно-доступного середовища, а саме: ментальні бар'єри, які є найбільш розповсюдженим соціальним явищем і полягають у нерозумінні пересічними громадянами та особами, від яких залежить створення заходів з забезпечення безперешкодного доступу, проблем МГН, специфічному відношенні до осіб з інвалідністю, відсутності толерантності, фізичні бар'єри, які полягають в недостатній транспортній та архітектурній доступності, що є основною перешкодою у доступі маломобільних категорій населення до праці, туризму, освіти, спорту, культури, інформації, послуг тощо, інформаційні бар'єри, які здебільшого стосуються осіб з

порушеннями зору (відсутність дублювання візуальних даних звуковою інформацією), слуху (відсутність дублювання звукових даних візуальною інформацією), психічними розладами та розумовою відсталістю (відсутність подання інформації легкою мовою).

Зроблені в ході аналізу стану реалізації державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних громадян висновки дозволили окреслити коло питань, що виникають під час втілення положень законодавства, а саме: недостатня участь МГН в процесі розробки рішень, недоліки в інформуванні пересічних громадян щодо перешкод, з якими стикаються у повсякденному житті МГН та консультування громадських об'єднань, що опікуються проблемами осіб з інвалідністю, практична відсутність дійового громадського контролю за діяльністю проєктантів, забудовників та органів місцевого самоврядування в частині створення безбар'єрного простору.

У третьому розділі *«Досвід Миколаївської області в створенні архітектурної доступності для маломобільних груп населення»* приведено досвід структурних підрозділів облдержадміністрації, райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування в створенні архітектурно-доступного середовища на території області та надані практичні рекомендації щодо покращення стану забезпечення безперешкодного доступу до об'єктів фізичного оточення для МГН.

У підрозділі 3.1. «Аналіз роботи Миколаївської обласної державної адміністрації в напрямку створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення» проведено аналіз діяльності структурних підрозділів облдержадміністрації в напрямку створення безбар'єрного довкілля. В області для координації роботи, пов'язаної зі створенням на території області особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення, безперешкодного доступу до об'єктів соціальної інфраструктури і забезпеченням вільного користування дорожньо-тротуарною мережею, транспортом, засобами зв'язку та інформації функціонує консультативно-дорадчий орган – комітет забезпечення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури при Миколаївській обласній державній адміністрації (далі - комітет доступності). Аналогічні місцеві комітети доступності створені в кожному районі та місті області, а також в деяких об'єднаних територіальних громадах.

В рамках роботи комітету доступності в 2019 році проведено інвентаризацію об'єктів соціальної сфери на предмет їх доступності, за результатами якого обстежено 4574 об'єкти соціальної інфраструктури на відповідність державним будівельним нормам, з них:

облаштовано відповідно до ДБН та мають вільний доступ 3671 об'єкт, що становить 80,26 %;

облаштовано з порушенням ДБН – 531 об'єкт, що становить 11,61 % від загальної кількості об'єктів;

не облаштовано та потребують облаштування – 372 об'єкти, що становить 8,13 % від загальної кількості об'єктів.

Нижче приведено розподіл об'єктів інфраструктури, які мають вільний доступ, відповідно до сфери (Рис. 3.1.)

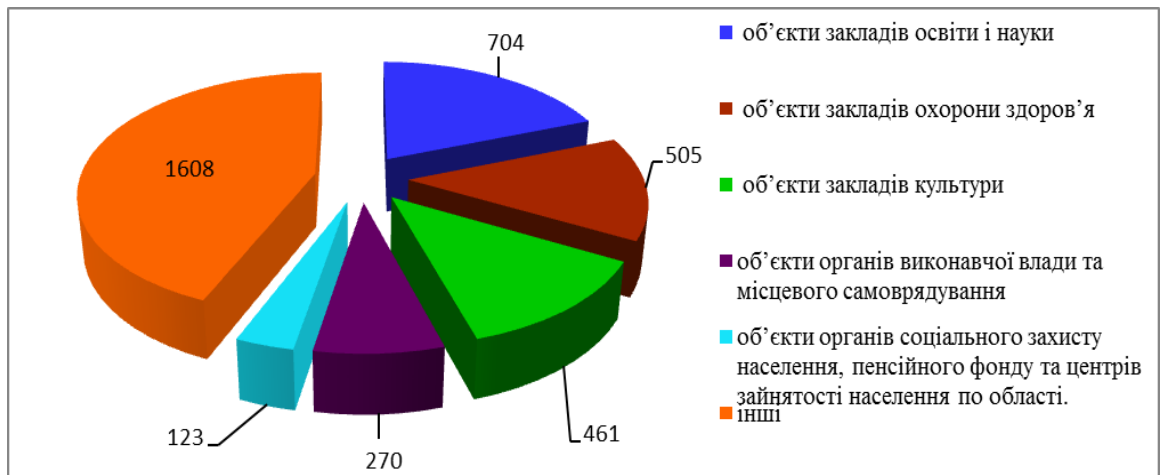


Рис. 3.1. Розподіл об'єктів соціальної інфраструктури, які мають вільний доступ, відповідно до сфери.

Відповідно до потреби на 2019 рік у кількості 257 об'єктів соціальної інфраструктури, найбільша потреба в першочерговому облаштуванні спостерігається у:

Березанському районі – 45 об'єктів;

Первомайському районі – 39 об'єктів;

Вознесенському районі – 36 об'єктів та місті Вознесенську – 23 об'єкти.

Серед об'єктів, що потребують облаштування безперешкодним доступом, найбільше закладів зв'язку – 45 об'єктів, заклади освіти та науки – 40 об'єктів, заклади культури – 33 об'єкти, підприємства та магазини – 31 об'єкт, органи виконавчої влади та місцевого самоврядування – 26 об'єктів, заклади охорони здоров'я – 25 об'єктів (Рис. 3.2.).

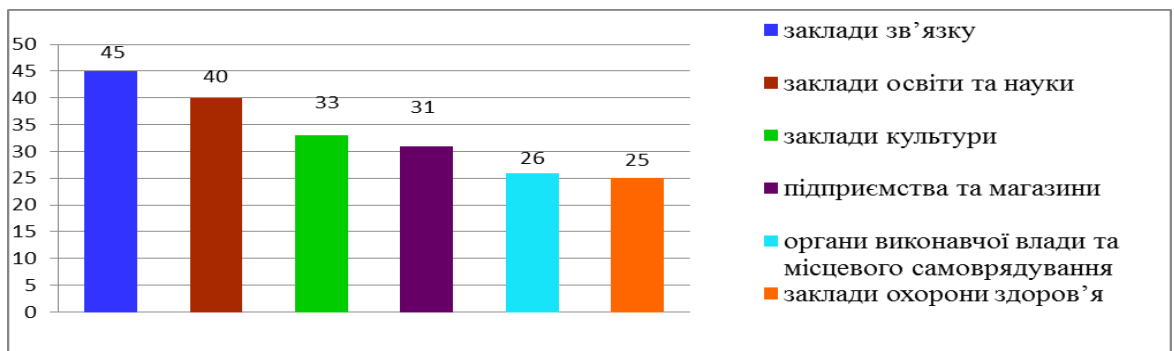


Рис. 3.2. Розподіл об'єктів, що потребують облаштування безперешкодним доступом, відповідно до сфери.

Крім того, облдержадміністрацією постійно проводяться заходи з облаштування архітектурної доступності в закладах культури, охорони здоров'я, освіти тощо.

Встановлено, що органи виконавчої влади області у своїй діяльності щодо забезпечення прав МГН тісно співпрацюють з громадськими формуваннями, які займаються питаннями, пов'язаними зі створенням універсального та безперешкодного простору для цієї категорії громадян. Однак робота по створенню безбар'єрного середовища рухається повільно. Це пов'язано зі спадщиною з часів Радянського Союзу, оскільки багато закладів освіти, культури, охорони здоров'я збудовані в ті часи або відповідно до ідеології того часу, яка не помічала проблем МГН, недостатністю фінансування та недосконалістю законодавчої бази. Але в цілому, якщо брати до уваги, що головною метою діяльності місцевих державних адміністрацій є реалізація державної

політики, то облдержадміністрацією проводиться на належному рівні робота щодо забезпечення права МГН на участь у життєдіяльності суспільства та можливості жити гідно.

У підрозділі 3.2. «Аналіз роботи районних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в напрямку створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення» проаналізовано діяльність цих органів публічного управління в напрямку створення інклюзивного простору.

За результатами аналізу встановлено, що робота в частині створення архітектурно-доступного середовища ведеться, але дуже повільно та нерідко не в потрібному напрямку. Засідання комітету доступності часто носять номінальний характер. Робота в частині створення безперешкодного доступу ведеться більше на папері ніж в реальності. Спостерігається відсутність конкретних практичних дій, брак фінансових та людських ресурсів. Також вбачається нерозуміння посадових осіб, що включають у себе поняття інклюзивне середовище, архітектурна доступність.

У підрозділі 3.3. «Розробка рекомендацій щодо забезпечення архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Миколаївській області» розроблено практичні рекомендації щодо покращення ситуації в області стосовно архітектурної доступності. Для дієвого захисту прав людей з інвалідністю ключовими заходами повинні стати, перш за все, всебічне вивчення їх потреб, пристосованості об'єктів соціальної інженерно-транспортної інфраструктури до потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями, ефективності впровадження соціальної політики в частині дотримання прав осіб з інвалідністю. При цьому до цих заходів необхідно залучати саме громадян, яких це безпосередньо стосується. Оскільки неможливо будувати безбар'єрне середовище для маломобільних осіб без врахування позицій з цього приводу осіб з інвалідністю.

Запропоновані нами рекомендації щодо забезпечення архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Миколаївській області полягають в створенні умов для трансформації негативних стереотипів мислення і ставлення до осіб з обмеженими фізичними можливостями в суспільстві.

ВИСНОВКИ

Відповідно до визначених у магістерській роботі мети і завдань отримані результати, які в сукупності вирішують важливе наукове завдання аналізу сучасного стану архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Миколаївській області, що дозволило розробити рекомендації щодо її покращення.

В узагальненому вигляді вони зводяться до таких теоретичних і практичних висновків:

1. Дослідивши нормативно-правову базу щодо характеристики категорії маломобільних груп населення, ми дослідили сутність поняття маломобільні групи населення та встановили, що до цієї категорії громадян відносяться особи, що мають інвалідність, вагітні жінки, літні особи, люди з колясками чи ті, хто супроводжують дітей, тобто всі, хто відчуває труднощі при одержанні інформації або послуги, самостійному пересуванні, орієнтуванні в просторі.

2. Визначивши проблеми архітектурної доступності для маломобільних груп населення, ми дійшли висновку, що незважаючи на зусилля владних структур в українському суспільстві стандарти мислення щодо ставлення до МГН практичне не

змінилися, спостерігається формальний підхід до створення безперешкодного доступу з боку підприємців, керівників закладів громадського призначення, проєктантів, забудовників, також брак необхідних знань, досвіду та практичних навичок для створення безбар'єрного простору посадовим особам публічного управління.

3. Проаналізувавши міжнародний досвід щодо створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення, нам вдалося встановити, що в Європейських країнах та США приділяється особлива увага до забезпечення реалізації конституційних прав МГН та створення архітектурної доступності. Головною особливістю зарубіжного підходу до створення безбар'єрного простору є відхід від ставлення до осіб з інвалідністю лише як до людей з фізичними патологіями. Тому політика зарубіжних країн спрямована на створення універсального середовища, яке б задовольнило потреби усіх громадян та дало змогу усім вести активний та незалежний спосіб життя.

4. У ході дослідження ми з'ясували проблеми реалізації державної політики в напрямку архітектурної доступності, а саме: недостатня участь в процесі розробки рішень маломобільних осіб, недоліки в інформуванні суспільства щодо наявних перешкод, з якими щоденно стикаються МГН та консультивання громадських формувань, що опікуються проблемами осіб з інвалідністю, відсутність плідного громадського контролю за діяльністю проєктантів, забудовників та органів місцевого самоврядування в частині створення безбар'єрного середовища.

В рекомендаціях нами наголошено на необхідності створенні умов, які б дозволили трансформувати негативні стандарти ментальності суспільства і його ставлення до маломобільних осіб. Суспільству слід усвідомити, що ключем усіх проблем осіб з інвалідністю є відсутність механізму їх масової інтеграції в активну громадсько-корисну життєдіяльність. Доки в мешканців області не виробиться тверде розуміння того, що маломобільні особи – це не лише суб'єкти для проявів гуманності та співчуття, але й потужний ресурс для економічного і творчого зростання області, проблеми цих осіб кардинально вирішені не будуть. Крім того, відсутність адекватного ставлення до МГН спостерігається не лише в пересічних громадян, а й у посадових осіб органів публічного управління, яким не вистачає розуміння, що маломобільна категорія населення стикається з проблемами не лише по причині наявності недуга, каліцтва чи інших обмежень, а здебільшого через непристосованість середовища до їх потреб.

Дослідження не вичерпується зазначеними аспектами приведеної проблеми. Подальші науково-практичні пошуки передбачають вивчення теоретичних аспектів та досвіду з питань створення архітектурної доступності. Результати дослідження можуть бути використані в процесі створення архітектурної доступності для маломобільних груп населення в Миколаївській області на курсах підвищення кваліфікації в напрямку соціального захисту осіб з інвалідністю та в якості методичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. Яровенко С.С. Досвід Європейського союзу з соціального захисту маломобільних груп населення/ Яровенко С.С. // Лісабонський договір – 10 років після набуття чинності. Що змінилося у функціонуванні ЄС? : Науково-практична конференція:

тези доп. [м. Миколаїв, 02 грудня 2019 р.] / - Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019. – 464 с.;

2. **Svetlana Yarovenko** Analysis of architectural accessibility creation for low-mobility population groups. Колективна монографія : Youth involvement in civil society development: Current state and prospective trends

Katowice School of Technology Monograph (прийнято до друку)

АНОТАЦІЯ

Яровенко С.С. Реалізація державної політики в напрямку архітектурної доступності для маломобільних груп населення – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» Чорноморський національний університет імені Петра Могили. – Миколаїв, 2019.

В магістерській роботі охарактеризований сучасний стан архітектурної доступності для маломобільних груп населення в області, що дозволило розробити рекомендації щодо його покращення.

Розкрита суть понять «маломобільні групи населення», «архітектурна доступність», «універсальний дизайн» та обґрунтована необхідність створення безбар'єрного простору для усіх громадян за принципами універсального дизайну.

З'ясовано, що незважаючи на зусилля владних структур до нині спостерігається формальний підхід до створення безперешкодного доступу з боку підприємців, керівників закладів громадського призначення, проєктантів, фахівців органів публічного управління. Окреслено ряд проблем реалізації державної політики в напрямку архітектурної доступності, а саме: недостатня участь в процесі розробки рішень маломобільних осіб, недоліки в інформуванні суспільства щодо наявних перешкод, з якими щоденно стикаються МГН, відсутність плідного громадського контролю за діяльністю проєктантів, забудовників та органів місцевого самоврядування в частині створення безбар'єрного середовища.

Зроблено висновок, що необхідно створювати умови, які б дозволили трансформувати негативні стандарти ментальності суспільства і його ставлення до МГН. Суспільству слід усвідомити, що ключем усіх проблем осіб з інвалідністю є відсутність механізму їх масової інтеграції в активну громадсько-корисну життєдіяльність. Доки в мешканців області не виробиться тверде розуміння того, що маломобільні особи – це не лише суб'єкти для проявів гуманності та співчуття, але й потужний ресурс для економічного і творчого зростання області, проблеми цих осіб кардинально вирішені не будуть.

Ключові слова: маломобільні групи населення, універсальний дизайн, розумне пристосування, архітектурна доступність, безперешкодний доступ.

SUMMARY

Yarovenko S. S. Implementation of the state policy in the direction of architectural accessibility for people with limited mobility - Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «Master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

The master's thesis describes the current state of architectural accessibility for low-mobility groups in the region, which allowed to develop recommendations for its improvement.

The essence of the concepts "low-mobility population groups", "architectural accessibility", "universal design" is revealed.

It was found that despite the efforts of the authorities, there is now a formal approach to the creation of unhindered access by entrepreneurs, heads of public institutions, specialists of public administration. A number of problems of implementation of the state policy are outlined: insufficient participation of disabled people in the decision-making process, shortcomings in informing the society about the existing barriers, lack of effective public control over the activities of developers and authorities in terms of creating a barrier-free environment.

It is concluded that it is necessary to create conditions that will transform the negative standards of mentality of society, which should realize that the key to all problems of disabled people is the lack of a mechanism for their integration into active life. Until the population develops an understanding that disabled people are not only subjects for manifestations of humanity, but also a powerful resource for economic growth, their problems will not be solved.

Keywords: low-mobility population groups, universal design, reasonable adaptation, architectural accessibility, unhindered access.

Анотація українською мовою - обсяг 1818 знаків, англійською – 1491.